

Nyhetsbrev för skolschackklubbar

Nummer 1 2012

Redaktör Jesper Hall, jesper.hall@schack.se

Schack är kul - Schack är utvecklande - Schack är för alla

Länken mellan schack och matematik

Vid Örsundsbro skolan i Enköping har läraren Anders Lundquist och fritidspedagogen Michael Lööf bedrivit ett forskningsprojekt om schackmatte under fem år. Tid har tagits från matematiktimmarna som har ersatts med schackundervisning. Frågan har varit hur utvecklande schack är för barns matematiska förmågor.

I slutet av hösten kom en första utvärdering, sammanställd av Bo Johansson som är forskare och lärare vid lärarutbildningen i Uppsala.

Vad har du kommit fram till?

– Det finns inga vetenskapligt säkra effekter på klass-nivå, men intressant är att de elever som gjort störst framsteg i schack, också gjort störst framsteg i matematik. Det verkar som att om man blir intresserad av schack och kommer över en tröskel i sitt schackkunnande kan det få en positiv effekt på matematiken.

Bo Johansson

Det du främst ville titta på var den mentala talraden, varför då?

– Jag har under längre tid forskat på barns begreppsbyggnad i matematik. Det jag har funnit är att de barn som är duktiga på talserieuppgifter, och som kan tänka tal i siffror istället för i enheter, har goda förutsättningar för att utvecklas i matematik. Min hypotes var att detta understöds av schack, och visst stöd har jag också fått för detta i projektet.

Hur kan schack träna mentala talraden?

– Det jag tycker mig se är att det är två företeelser som påminner om varandra. Om man ska lösa 63-37 med huvudräkning, måste man kunna föreställa sig de båda talen som siffror, och således behärska talraden. I schack är det likadant eftersom man måste

kunna föreställa sig kommande drag utan att de utförs på brädet.

Hur ska schack användas i svensk skola i framtiden?

– Det gäller för lärare att stimulera barns intresse för schack och att guida dem förbi den tröskel jag nämnde tidigare. I takt med att Schack i skolan utvecklas, att pedagogiskt material och kurser förbättras, finns det gott hopp om att lärare ska få det stöd som gör att de klarar det.

– Sedan kan man förstås också fundera på under vilka former schackundervisning ska bedrivas. Blir schack ett inslag på fritids och/eller på elevens val torde det bara ha positiv effekt på barns matematikutveckling. Men även det måste förstås utvärderas.

Lämpliga övningar för att träna den mentala talraden

I schack finns det ett magiskt ögonblick när barn går från att mekaniskt flytta runt sina pjäser, och kanske i förbifarten slå någon av motståndarens pjäser, till att barnen börjar planera i förväg. Detta ögonblick påminner mycket om förmågan att hantera den mentala talraden.

Av de övningar som finns i Instruktionspärm T1 stimulerar främst "Schackma Gandhis schackkörkort" under flik 27 förmågan att beräkna i förväg.

Om Schack i skolan

- Schack i skolan drivs av Sveriges Schackförbund.
- Schack i skolan utbildar skolans pedagoger i schackinstruktion.
- Schack i skolan skänker schackspel och ett pedagogiskt instruktionsmaterial till skolor som startar en skolschackklubb.
- Vid årsskiftet 2011/12 har ungefär 240 skolschackklubbar bildats och 600 pedagoger har utbildats genom projektet Schack i skolan.

Avdömning av partier - världens bästa huvudräkningsuppgift

Ett problem när schackspelare ska organiseras är att vissa partier är slut på några sekunder, och vissa partier kan hålla på nästan hur länge som helst. Hur gör man då? För att få en jämn rytm på ronderna kan ledaren döma av partierna efter en på förhand bestämd tid, t.ex. efter tio minuter. Ledaren ber helt enkelt alla som inte är klara att sluta spela efter tio minuter, och räknar därefter ut vem som leder på poäng i respektive parti. Jag brukar likna det hela vid boxning där man kan vinna på knockout (schackmatt) eller på poäng.

I schack har pjäserna följande värde: Kungen har inget värde, eftersom spelet står och faller med den. Damen är värd 9 poäng, tornet är värt 5 poäng, löparen är värd 3 poäng, springaren är

värd 3 poäng och bonden är värd 1 poäng. Om en spelare leder med 5 poäng eller mer har han eller hon vunnit. Skiljer det mindre blir partiet oavgjort. Ett tips är att alltid räkna pjäserna på brädet, och inte de slagna som står bredvid, eftersom pjäser från flera partier lätt blandas ihop. Är det många pjäser kvar på brädet kan man använda sig av ”kvittning”. ”Jag tar bort tre poäng från mig, om du tar bort lika många poäng för dig.” osv. När det inte går att kvitta är det lätt att se vem som leder.

Flera pedagoger som undervisar i schack har hört av sig och kallat avdömning av partier för ”världens bästa huvudräkningsuppgift”, eftersom det finns en så stark drivkraft hos barnen att räkna rätt. Det kan ju gälla vinst av partiet!

Vill ert matematiknätverk ha besök av Schack i skolan?

På flera håll i Sverige har matematikutvecklare och matematiknätverk visat intresse för Schack i skolan. Schack i skolan kommer gärna och presenterar sin verksamhet, eller ger kurser i schackinstruktion, till matematiknätverk.

Kontakta jesper.hall@schack.se för mer information.

Schack i skolan på matematikbiennalen

Vid årets matematikbiennial i Umeå höll Jesper Hall, riksinstruktör, och Sten Kaijser, professor i matematik, föredraget ”Schackmatte – för framtidens skola” för 52 åhörare. Även Schack i skolans monter var välbesökt, och många skolor visade intresse för att etablera schack som ett pedagogiskt verktyg.

Köp schackklockor till bra pris: 200 kr exklusive moms!

Att använda schackklocka ger spelet bra rytm, eftersom det sätter en gräns för hur lång tid varje parti kan ta. Varje spelare har en egen urtavla. När man gjort sitt drag trycker man på klockan, så att den egna klockan slutar gå, medan motståndarens sätter igång. När tiden går ut för en av spelarna har han eller hon förlorat.

Ring: 031-24 47 14

Mejla: order@schackbutiken.com

www.schack.se/schackiskolan

Mål

Att etablera schack som ett pedagogiskt verktyg på Sveriges skolor

Motto

Schack i skolan – ett modernt pedagogiskt verktyg

Kärnvärden

*Schack är kul!
Schack är utvecklande!
Schack är för alla!*